PART – I / भाग – 1

Question no. 1 : Choose the correctly matched pairs from the following.

State	Governor
a) Karnataka	Hansraj Bharadwaj
b) Kerala	M.O.Hasan Farook Maricar
c) Tripura	Dr. D. Y. Patil
d) Punjab	M. K. Narayan

1) only b, c, d **2) only c, d**
3) only a, b, c **4) only a, c, d**

प्रश्न क्र. 1 : खालीलपैकी बरोबर जुळवलेल्या जोड्या निवडा.

राज्य	राज्यपाल
a) कर्नाटक	हंसराज भारद्वाज
b) केरळ	एम.ओ.हसन फारूक मरीकार
c) त्रिपुरा	डॉ. डि. वाय. पाटील
d) पंजाब	एम. के. नारायण

1) फक्त b, c, d **2) फक्त c, d**
3) फक्त a, b, c **4) फक्त a, c, d**

Question no. 2 : Which of the following statement/s is/are true or false ?

a) Sex ratio is a sensitive index that reflects the status of women in any society.
b) Percentage of women in the Parliament is only 8.8%. Spaces that are considered to be important for decision making, we find that women are absent.
c) Within the Indian Informal Sector, women labour force constitute the largest proportion.
d) Since its inception, 'Targeted Public Distribution System', has led to a situation where the poorest of the poor women had to face an adverse effect.

1) a - true, b - true, c - true d - true
2) a - false, b - true, c - true d - true
3) a - true, b - false, c - false d - false
4) a - false, b - true, c - false d - true

प्रश्न क्र. 2 : खालील वाक्ये बरोबर किंवा चूक ते सांगा.

a) कोणत्याही समाजात लिंग–गुणोत्तर हा स्त्रियांचा दर्जा दर्शविणारा संवेदनशील निर्देशक आहे.
b) संसदेत स्त्रियांचे प्रमाण 8.8% इतकेच आहे, निर्णायक अशा समजल्या जाणाऱ्या महत्त्वाच्या जागी स्त्रिया नसतात.
c) भारतात असंघटीत क्षेत्रात सर्वात जास्त स्त्री श्रमिकांचे प्रमाण आहे.
a) 'लक्ष्य केंद्री सार्वजनिक वितरण व्यवस्था' जेव्हापासून सुरू झाली तेव्हापासून गरिबातल्या गरीब स्त्रियांवर त्याचा विपरीत परिणाम झाला.

1) a - बरोबर, b - बरोबर, c - बरोबर d - बरोबर
2) a - चूक, b - बरोबर, c - बरोबर d - बरोबर
3) a - बरोबर, b -चूक, c - चूक d - चूक
4) a - चूक, b - बरोबर c - चूक d - बरोबर

Question no. 3 : Which state of India has the following characteristics ?

1) Eastern part has a large biodiversity.
2) Western part is famous for tourism.
3) It accepts the migration from all states.

1) Uttar Pradesh **2) Maharashtra**
3) Karnataka **4) Tamil Nadu**

प्रश्न क्र. 3 : भारतातील कोणत्या राज्याची खालील वैशिष्ट्ये आहेत ?

1) पूर्व भागामध्ये मोठ्या प्रमाणात जैवविविधता आहे.
2) पश्चिम भाग पर्यटनासाठी प्रसिद्ध आहे.
3) सर्व राज्यांकडून स्थलांतर स्विकारले जाते.

1) उत्तर प्रदेश **2) महाराष्ट्र**
3) कर्नाटक **4) तमिळनाडू**

Question no. 4 : Match the following.

List I	List II
1) A continuous increase in general price level	a) Hyper inflation
2) Raising prices deliberately to relieve depression.	b) Disinflation
3) Fall in prices without a decline in the existing level of employment output and income.	c) Stagflation
4) Recession accompanied by inflation.	d) Reflation
	e) Inflation

प्रश्न क्र. 4 : योग्य जोड्या जुळवा.

अ	ब
1) सर्वसाधारण किमतीतील सतत वाढ	a) बेसुमार चलनवाढ
2) मंदी बहिर्गमन भाववाढ	b) मुद्रा अवस्फिती
3) किमती व घटना रोजगार, उत्पादन व उत्पन्नात होणारी वाढ	c) मुद्रा अवपतन
4) मंदीशी संबंधित भाववाढ	d) भाववाढ/किंमतवाढ
	e) फगवटा

1) 1 – e, 2 – a, 3 – b, 4 – d
2) 1 – a, 2 – c, 3 – b, 4 – e
3) 1 – a, 2 – d, 3 – e, 4 – c
4) 1 – e, 2 – d, 3 – b, 4 – c

Question no. 5 : Which of the following statement/s regarding endosulphan is / are correct ?

a) It is an organochlorine pesticide.
b) Its ban was negotiated at Vienna convention in 2011.
c) It is acutely neurotoxic to insects and mammals.

1) a and c **2) a, b and c**
3) b and c **4) only a**

प्रश्न क्र. 5 : एंडोसल्फान संबंधी खालील विधानांपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त?

a) ते एक ऑरगॅनोक्लोरिन कीटकनाशक आहे.

b) त्यावरील बंदी संदर्भात वाटाघाटी 2011 सालच्या व्हीएन्ना परिषदेत झाल्या.

c) ते सस्तन प्राणी व किटकांच्या मज्जातंतूना तीव्र विषारी असते

1) a आणि c **2) a, b आणि c**

3) b आणि c **4) फक्त a**

Question no. 6 : India signed the 4th Tax Information Exchange Agreement (TIEA) in February 2011 with a country, considered as a tax heaven. This TIEA is with .....

1) Bermuda **2) Bahamas**

3) Virgin Islands **4) Isle of Man**

प्रश्न क्र. 6 : फब्रुवारी 2011 मध्ये भारताने टॅक्स हेवन समजल्या जाणाऱ्या देशाबरोबर टॅक्स इनफॉरमेशन् एक्सचेंज ॲग्रीमेंट (TIEA) केले आहे. हे TIEA ..... शी आहे.

1) बर्म्युडा **2) बहामाज्**

3) वर्जिन बेटे **4) आईलेज ऑफ मॅन**

Question no. 7 : Fundamental Rights are known as "Fundamental", because .....

a) they cannot be amended or modified through ordinary legislation.

b) they are essential for all-round development of human beings.

c) they are enforciable in the court of law.

d) they are incorporated in III part of the constitution.

प्रश्न क्र. 7 : मूलभूत हक्कांना 'मूलभूत' म्हणून ओळखले जाते कारण –

a) साध्या विधेयकांद्वारे त्यामध्ये दुरुस्ती किंवा बदल करता येत नाही.

b) मानवाच्या सर्वांगीण विकासासाठी ते आवश्यक असतात.

c) हक्कांबद्दल न्यायालयात दाद मागता येते.

d) त्यांचा समावेश संविधानाच्या तिसऱ्या भागात केला गेला आहे.

1) b, c, d **2) b, c** **3) a, b, d** **4) a, b, c**

Question no. 8 : As per the Budget 2011-12, from which of the following the maximum revenue will be collected ?

1) Income tax **2) Custom duty**

3) Corporate tax **4) Excise tax**

प्रश्न क्र. 8 : 2011–12 च्या अंदाजपत्रकानुसार खालीलपैकी कोणत्या करातून महत्तम उत्पन्न मिळेल?

1) उत्पन्न कर **2) सीमा कर**

3) निगम कर **4) अबकारी कर**

Question no. 9 : Oil spilling causes –

a) decrease in rate of photosynthesis.

b) oil reaches the roots of mangroves and they die.

c) decrease in amount of dissolved oxygen.

d) increase in possibility of fire.

Identify the correct consequences mentioned above.

1) only a and b **2) only a, b and c**

3) only a and c **4) all are correct**

प्रश्न क्र. 9 : तेलगळतीमुळे

a) प्रकाशसंश्लेषणाचा वेग मंदावतो.

b) तेल खारफटीच्या मुळाशी जाते व त्या वनस्पती मरतात.

c) विद्राव्य ऑक्सिजनचे प्रमाण कमी होते.

d) आग लागण्याची शक्यता वाढते.

वरीलपैकी योग्य परीणाम ओळखा.

1) फक्त a आणि b **2) फक्त a, b आणि c**

3) फक्त a आणि c **4) सर्व बरोबर**

Question no. 10 : Which among the following forest types is having maximum areal coverage in India ?

1) Tropical moist deciduous

2) Tropical dry deciduous

3) Tropical evergreen

4) Tropical thorny

प्रश्न क्र. 10 : खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या जंगलाचे क्षेत्र भारतामध्ये अधिक आहे ?

1) आयनिक आर्द्र पानझडी **2) आयनिक शुष्क पानझडी**

3) आयनिक सदाहरित **4) आयनिक काटेरी**

Question no. 11 : Which of the following statement/s is/are not true ?

a) Super bugs are drug resistant microorganisms.

b) Primary cause of drug resistance is genetic mutation.

1) only a **2) only b**

3) both a and b **4) neither a nor b**

प्रश्न क्र. 11 : a) सुपर बग्स हे औषध रोधी सूक्ष्मजीव आहेत.

b) औषध रोधाचे प्राथमिक कारण गुणसूत्रांचे रूपांतरण हे आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य नाहीत ?

1) फक्त a **2) फक्त b**

3) a आणि b दोन्ही **4) a आणि b दोन्ही नाहो**

Question no. 12 : Which of the following pair/s is correctly matched ?

a) Harappan Civilization – Painted Gray Ware

b) The Kushanas – Gandhara School of Art

c) The Mughals – Ajanta paintings

d) The Marathas – Pahari School of painting

1) a and d **2) only b**

3) b and c **4) a, b and d**

प्रश्न क्र. 12 : खालीलपैकी कोणती/त्या जोडी/ड्या बरोबर आहे/त ?

a) हडप्पा संस्कृती – करड्या मातीची भांडी

b) कुशाण – गांधार शैली

c) मुगल – अजंठा चित्रलेणी

d) मराठा – पहाडी चित्रलेणी

1) a आणि d 2) फक्त b 3) b आणि c 4) a, b आणि d

Question no. 13 : A judge of either High Court or the Supreme Court of India can be removed from the office by following the process of Impeachment. Which of the following alternatives correctly explains the process ?

a) A motion signed by either 50 members of Rajya Sabha or 100 members of Lok Sabha kickstarts the process.

b) A committee to investigate charges of misconduct is formed by either the Chairman of Rajya Sabha or the Speaker of Lok Sabha.

c) Motion has to be passed by each House with 2/3rd majority and followed by an address to the President for removal.

1) only a 2) only a and b
3) All the above 4) only b and c

प्रश्न क्र. 13 : उच्च अथवा सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना महाभियोगाच्या प्रक्रियेद्वारे पदावरून दूर केले जाते. खालील कोणता पर्याय या प्रक्रियेचे योग्य स्पष्टीकरण देतो?

a) राज्यसभेच्या 50 अथवा लोकसभेच्या 100 सदस्यांनी तसा ठराव संमत केल्यास महाभियोगाची प्रक्रिया सुरू होते.

b) राज्यसभेचे अध्यक्ष अथवा लोकसभेचे सभापती गैरवर्तणूकीच्या चौकशीसाठी एक समिती स्थापन करतात.

c) संसदेच्या दोन्ही सभागृहांनी प्रत्येकी 2/3 बहुमताने ठराव संमत करून कार्यवाहीसाठी राष्ट्रपतींकडे सादर केला जातो.

1) फक्त a 2) a व b 3) सर्व 4) b व c

Question no. 14 : Consider following statements regarding Jaitapur Power Project

a) Safety concerns regarding EPR technology.

b) Reactor is based on Thorium based fuel cycle.

c) Concern that effluent water will affect coastal ecology.

Which of the above statements are true ?

1) a and c 2) b and c
3) a and b 4) all of the above

प्रश्न क्र. 14 : जैतापूर उर्जा प्रकल्पासंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

a) इपीआर तंत्रज्ञानाच्या संदर्भातील सुरक्षिततेची काळजी वाटते.

b) यातील रिॲक्टर थोरियम आधारित इंधन चक्रावर चालते.

c) सांडपाण्याचा सागरी किनाऱ्यावरील पर्यावरणावर परिणाम होईल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/त?

1) a आणि c 2) b आणि c
3) a आणि b 4) वरीलपैकी सर्व

Question no. 15 : Which of the following statement/s is/are true regarding USB ?

a) Its full form is Universal Service Bus.

b) USB-3.0 has transmission speed of upto 5 GBPS.

c) Development of USB began in 1994.

d) USB is an industry standard that defines cable, connectors and protocols used for connection and communication.

1) only a 2) b, c and d
3) c and d 4) b and c

प्रश्न क्र. 15 : खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने यु. एस. बी. संदर्भात सत्य आहेत?

a) युनिव्हर्सल सर्व्हिस बस हे त्याचे पूर्ण रूप आहे.

b) USB – 3.0 चा प्रेषणाचा वेग 5 GBPS पर्यंत आहे.

c) युएसबीच्या विकासाला सुरुवात 1994 मध्ये झाली.

d) USB हे जोडणी आणि संपर्कासाठी वापरण्यात येणाऱ्या केबल, कनेक्टर्स आणि प्रोटोकॉलचे औद्योगिक मानक आहे.

1) फक्त a 2) b, c आणि d
3) c आणि d 4) b आणि c

Question no. 16 : Which of the following statement/s is/are correct ?

a) Olympic Games, 2012 will be held in London, England.

b) Commonwealth Games, 2014 will be held in Glasgow, Scotland.

c) ICC Cricket World Cup, 2015 will be held in England.

d) FIFA World Cup, 2012 will be held in Brazil.

1) only a 2) a and b
3) a, b and c 4) all of the above

प्रश्न क्र. 16 : खालीलपैकी कोणते/ती विधाने योग्य आहेत?

a) 2012 मध्ये ऑलिंम्पिक गेम्स लंडन, इंग्लंड येथे घेण्यात येतील.

b) 2014 च्या राष्ट्रकुल स्पर्धा ग्लास्गो, स्कॉटलंड येथे भरवण्यात येतील.

c) 2015 चा आयसीसी विश्वचषक इंग्लंड मध्ये होईल.

d) फोफा विश्वचषक 2012, ब्राझिलमध्ये होईल.

1) फक्त a 2) फक्त a व b
3) फक्त a, b व c 4) वरील सर्व

Question no. 17 : Which of the following statement/s is/are true ?

a) Somatic stem cells are isolated from blastocytes.

b) Embryonic stem cells are pluripotent.

1) only b 2) only a
3) neither a nor b 4) both a and b

प्रश्न क्र. 17 : खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/त?

a) कायस्तंभ कोषिका मुकुलकोषिकांपासून मिळविल्या जातात.

b) भ्रुणस्तंभ कोषिका बहुक्षमताधारी असतात.

1) फक्त b 2) फक्त a
3) a आणि b दोन्ही नाही 4) a आणि b दोन्ही

Question no. 18 : Which of the following statements is/are incorrect ?

a) The first official census was conducted in 1881.

b) The first unofficial census was conducted during the tenureship of Lord Mayo.

c) The 2011 census was the 15th official census.

1) only a and b **2) only a and c**
3) only c **4) none of the above**

प्रश्न क्र. 18 : खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चुकीची आहे/त?

a) पहिली अधिकृत जनगणना 1881 मध्ये घेण्यात आली.

b) पहिली अनधिकृत जनगणना लॉर्ड मेयोच्या काळात करण्यात आली.

c) 2011 ची जनगणना ही 15 वी अधिकृत जनगणना होती.

1) फक्त a व b **2) फक्त a व c**
3) फक्त c **4) कोणतेही नाही**

Question no. 19 : Which of the following statement/s regarding Green House Effect is / are true ?

a) Life can sustain without Green House Effect.

b) Green House Effect causes global warming.

1) only a **2) only b**
3) both a and b **4) neither a nor b**

प्रश्न क्र. 19 : हरितगृह परिणामासंदर्भात खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/त?

a) हरितगृह परिणामाशिवाय जीवसृष्टीचे अस्तित्व टिकून राहू शकते.

b) हरितगृह परिणामामुळे जागतिक तापमानवाढ होते.

1) फक्त a **2) फक्त b**
3) a आणि b दोन्ही **4) दोन्ही नाही.**

Question no. 20 : The concept of economic growth is .....

1) unidimensional in nature measuring growth in national income.
2) related to resource development but not to human development.
3) related to development but not to deprivation.
4) multi-dimensional growth incorporating non-economic aspects also.

प्रश्न क्र. 20 : आर्थिक वृद्धी म्हणजे ..... होय.

1) राष्ट्रीय उत्पन्नात झालेली एकांगी वाढ
2) संसाधनाच्या विकासाशी संबंधित पण मानवी विकासाशी संबंधित नाही.
3) वंचित करण्याशी संबंधित नसून विकासाशी संबंधित
4) आर्थिक नसलेल्या घटकांनाही सामावून घेणारी बहुअंगी वाढ

Question no. 21 : The Public Policies listed below are concrete examples of substantive policies. Identify the examples of regulatory policies from the given list and choose the correct alternative.

a) Taxation Policy.

b) Environment Policy.

c) Minimum Wages Policy.

d) Banking and Insurance Policy.

1) only a and d **2) only a and b**
3) only b, c and d **4) only a, b and d**

प्रश्न क्र. 21 : पुढील यादीतील सार्वजनिक धोरणे ही मूलभूत धोरणांची ठोस उदाहरणे आहेत. दिलेल्या यादीतील नियामक धोरणांची उदाहरणे ओळखून योग्य पर्याय निवडा.

a) करनिर्धारण धोरण

b) पर्यावरण धोरण

c) किमान वेतन धोरण

d) बँकिंग (अधिकोषीय) आणि विमा धोरण

1) फक्त a व d **2) फक्त a व b**
2) फक्त b, c व d **4) फक्त a, b व d**

Question no. 22 : Match the following

1) Ila Bhatt	a) Kothari Commission
2) Hansa Mehta Committee (1959)	b) Employment Guarantee Scheme
3) Stree Mukti Sangarsh	c) Shram Shakti report (1988)
4) Financial support and hostel	d) National commission for womens' education was established.

प्रश्न क्र. 22 : खालील जोड्या जुळवा.

1) इला भट	a) कोठारी आयोग
2) हंसा मेहता समिती (1959)	b) रोजगार हमी योजना
3) स्त्री मुक्तो संघर्ष	c) श्रमशक्तो अहवाल, 1988
4) आर्थिक सहकार्य व वसतिगृह	d) स्त्री शिक्षणासाठी राष्ट्रीय मंडळाची स्थापना

1) 1 – c, 2 – d, 3 – b, 4 – a
2) 1 – d, 2 – b, 3 – a, 4 – c
3) 1 – c, 2 – d, 3 – a, 4 – b
4) 1 – d, 2 – b, 3 – c, 4 – a

Question no. 23 : Consider the following statements regarding indicative planning. Which of those are correct ?

a) It was followed in USSR.

b) It was used in France.

c) It has been used in all the five year plans of India.

d) It is being used in India since eighth five year plan.

1) a and b **2) a, b and c**
3) b and d **4) b, c and d**

प्रश्न क्र. 23 : सूचक नियोजनाबाबत खालीलपकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

a) सोव्हिएत रशियामध्ये ते लागू करण्यात आले होते.

b) ते फान्समध्ये वापरण्यात आले.

c) भारताच्या सर्व पंचवार्षिक योजनांमध्ये वापरलेले आहे.

d) भारतात आठव्या पंचवार्षिक योजनेपासून वापरण्यात येत आहे.

1) a व b **2) a, b व c**
3) b व d **4) b, c व d**

Question no. 24 : Match the following.

Branch of science	Study of
1) Oncology	a) Birds
2) Ornithology	b) Life in outer space
3) Exobiology	c) Weather
4) Meteorology	d) Cancer
	e) Insects

प्रश्न क्र. 24 : जोड्या लावा.

विज्ञानशाखा	अभ्यासघटक
1) आंकॉलॉजी	a) पक्षी
2) ऑर्निथॉलॉजी	b) अंतराळातील जीवन
3) एक्झोबायोलॉजी	c) हवामान
4) मिटिऑरॉलॉजी	d) कर्करोग
	e) कीटक

1) 1 – d, 2 – a, 3 – b, 4 – c
2) 1 – d, 2 – e, 3 – a, 4 – b
3) 1 – b, 2 – a, 3 – e, 4 – c
4) 1 – b, 2 – c, 3 – d, 4 – a

Question no. 25 : Match the following

1) Yahan Pyaar Karna Manaa Hein	a) Diva
2) Missing girls	b) PNDT
3) The law in 1994	c) UNFPA
4) UNO; Declaration for end to violence against women	d) PUDR

प्रश्न क्र. 25 : खालील जोड्या जुळवा.

1) 'यहा प्यार करना मना है'	a) डिवॉ
2) 'हरवलेल्या स्त्रिया'	b) PNDT
3) 1994 मधील कायदा	c) UNFPA
4) संयुक्त राष्ट्राचे स्त्रिविरोधी हिंसा निर्मूलनाचे घोषणापत्र	d) PUDR

1) 1 – d, 2 – c, 3 – b, 4 – a
2) 1 – c, 2 – b, 3 – a, 4 – d
3) 1 – b, 2 – a, 3 – c, 4 – d
4) 1 – a, 2 – d, 3 – b, 4 – c

Question no. 26 : Which of the following statement/s is/are correct ?

a) South Sudan became the world's newest nation on July 9, 2011.

b) 'Juba' is the capital of South Sudan.

1) only a **2) only b**
3) both a and b **4) neither a nor b**

प्रश्न क्र. 26 : खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने अचूक आहे/त?

a) 9 जुलै 2011 रोजी दक्षिण सुदान जगातील सर्वात नवीन देश म्हणून उदयास आला.

b) जुबा ही दक्षिण सुदान ची राजधानी आहे.

1) फक्त a **2) फक्त b**
3) a व b दोन्ही **4) दोन्हीही नाही**

Question no. 27 : Which of the following is not true ?

1) GNP – NNP = Depreciation
2) GNP = GDP + Net income from abroad
3) $NNP_{FC} = NNP_{mp}$ + Subsidy – Indirect taxes
4) GNP = NNP – Depreciation

प्रश्न क्र. 27 : खालीलपैकी असत्य ओळखा.

1) जी. एन. पी. – एन. एन. पी. = घसारा
2) जी. एन. पी. = जी. डी. पी. + विदेशी निव्वळ उत्पन्न
3) एन. एन. पी. (घटक खर्चानुसार) = एन. एन. पी. (बाजार किंमत) + अनुदान – अप्रत्यक्ष कर
4) जी. एन. पी. = एन. एन. पी. – घसारा

Question no. 28 : Which of the following statements is incorrect ?

1) There were 562 princely states at the time of independence.
2) Majority of princely states denied to integrate on or before 15th August 1947.
3) The All India State People's Conference was formed in 1927.
4) Hyderabad was the largest princely state by population and size.

प्रश्न क्र. 28 : खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे?

1) स्वातंत्र्यप्रप्तीच्यावेळी एकूण ५६२ संस्थाने होती.
2) बहुतेक संस्थानांनी १५ ऑगस्ट १९४७ किंवा त्यापूर्वी भारतामध्ये समाविष्ट होण्यास नकार दिला.
3) अखिल भारतीय प्रजा परिषद ही १९२७ ला स्थापन करण्यात आली.
4) हैद्राबाद हे संस्थान लोकसंख्या व क्षेत्रफळाच्या दृष्टीकोनातून सर्वात मोठे संस्थान होते.

Question no. 29 : Africa continent mainly lacks behind other continents in development. Which of the following are the main reasons for this observation ?

a) Harsh climate b) Dense forest
c) Poor resources d) Traditional technology

1) a and b **2) b and c**
3) b, c and d **4) a, b and d**

प्रश्न क्र. 29 : आफिका खंड इतर खंडाच्या तुलनेत विकासामध्ये मागे आहे. या निरीक्षणामागे खालीलपैकी कोणती प्रमुख कारणे आहेत ?

a) प्रतिकूल हवामान b) घनदाट अरण्य
c) साधनसंपत्तीची कमतरता d) पारंपरिक तंत्रज्ञान

1) a व b **2) b व c** **3) b, c व d** **4) a, b व d**

Question no. 30 : Aims and objectives of the Indian State are enshrined in .....

1) Fundamental Rights
2) Directive Principles of State Policy
3) Preamble
4) Seventh schedule of the constitution

प्रश्न क्र. 30 : भारतीय राज्याच्या ध्येय व उद्दिष्टांचा समावेश ..... यात दिसतो.

1) मूलभूत हक्क **2) राज्याची मार्गदर्शक तत्त्वे**
3) सरनामा **4) संविधानाचे सातवे परिशिष्ट**

Question no. 31 : According to a report on female foetecide 78% of sonography centres are found in Mumbai, Pune, Nashik, Sangli and Kolhapur, which forms a part of the developed western Maharashtra region and it is not surprising that the sex-ratio is most skewed in these regions. What is the name of this report ?

1) The report of the Gokhale Institute of Politics and Economics.
2) Report of CEHAT, Pune
3) Report of Womens' study centre, Pune University
4) Report of YASHADA

प्रश्न क्र. 31 : स्त्रीभ्रूणहत्येसंदर्भात एका अहवालाच्या पाहणीनुसार 78% सोनोग्रफो केंद्रे मुंबई, पुणे, नाशिक, सांगली आणि कोल्हापूर सारख्या विकसित अशा पश्चिम महाराष्ट्रातील जिल्ह्यामध्ये आढळतात आणि नेमक्या याच जिल्ह्यांमध्ये लिंगगुणोत्तर घट लक्षणीय आहे. हे कोणत्या अहवालात स्पष्ट केले आहे?

1) गोखले राज्यशास्त्र आणि अर्थशास्त्र संस्थेचा अहवाल
2) सेहत, पुणे यांचा अहवाल
3) स्त्री अभ्यास केंद्र, पुणे विद्यापीठ यांचा अहवाल
4) यशदा या संस्थेचा अहवाल

Question no. 32 : Sustainable development is related to .....

1) control of population to suit natural resources.
2) development for sufficiency and efficiency which is bio-friendly.
3) development which is within the central and state budgetary resources.
4) development which takes into account the taxable capacity of people.

प्रश्न क्र. 32 : शाश्वत विकास ..... शी सबंधित आहे.

1) नैसर्गिक संसाधनांना साजेसे लोकसंख्येचे नियंत्रण
2) जैविक दृष्टीने पुरेसा आणि कार्यक्षम असा विकास
3) केंद्रीय आणि राज्याच्या अर्थसंकल्पीय संसाधनाच्या मर्यादेतील विकास
4) लोकांची कर देण्याची क्षमता लक्षात घेऊन झालेला विकास

Question no. 33 : Match the following pairs

A	B
1) Syed Ahmad Khan	a) Deoband Movement
2) Dr. T. M. Nair	b) Ahmadiya Movement
3) Mirza Ghulam Ahmad	c) Alighar Movement
4) V. Ramaswami Naicker	d) Self respect Movement
	e) Justice Party Movement

प्रश्न क्र. 33 : खालील जोड्या जुळवा.

A	B
1) सय्यद अहमद खान	a) देवबंद चळवळ
2) डॉ. टी. एम. नायर	b) अहमदिया चळवळ
3) मिर्झा गुलाम अहमद	c) अलिगढ चळवळ
4) व्ही. रामस्वामी नायकर	d) आत्मसन्मान चळवळ
	e) जस्टिस पार्टी चळवळ

1) 1 – c, 2 – d, 3 – b, 4 – e
2) 1 – a, 2 – d, 3 – b, 4 – e
3) 1 – b, 2 – e, 3 – a, 4 – d
4) 1 – c, 2 – e, 3 – b, 4 – d

Question no. 34 : According to which articles in the Indian Constitution is equal opportunity guaranteed with respect to public works / undertakings ? Also according to this provision, equal opportunity is guaranteed to all citizens in terms of employment in public offices.

1) Article 13 **2) Article 14**
3) Article 16 **4) Article 20**

प्रश्न क्र. 34 : भारताच्या घटनेतील कोणते कलम सार्वजनिक रोजगाराच्या समान संधीबाबत आहे तसेच त्यानुसार सर्व नागरिकांकरिता राज्याच्या कोणत्याही कार्यालयातील रोजगारासंदर्भात समान संधीची तरतूद करण्यात आली आहे ?

1) कलम 13 **2) कलम 14**
3) कलम 16 **4) कलम 20**

Question no. 35 : Which of the following measures is adopted by the Government to ensure participation of people in Urban Local Governance in India ?

1) Area Sabha **2) Gram Sabha**
3) Self-Help Group **4) Community organisations**

प्रश्न क्र. 35 : भारतात नागरी स्थानिक प्रशासनामध्ये लोकांचा सहभाग सुनिश्चित करण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या साधनाचा शासनाकडून वापर केला जात आहे?

1) क्षेत्र सभा **2) ग्राम सभा**
3) स्वयंसाह्यता गट **4) सामुदायिक संघटना**

Question no. 36 : Which of the following are not correctly matched ?

City	River
a) Erode	– Cauvery
b) Kota	– Chambal
c) Gorakhpur	– Ghaghra
d) Surat	– Narmada

1) a and b **2) b and c** **3) c and d** **4) d and a**

प्रश्न क्र. 36 : खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य नाही ?

शहर	नदी
a) एरोड	– कावेरी
b) कोटा	– चंबळ
c) गोरखपूर	– घागरा
d) सुरत	– नर्मदा

1) a व b 2) b व c 3) c व d 4) d व a

Question no. 37 : An underdeveloped economy is generally characterised by a .....

1) **high ratio of commercial farming to subsistence farming.**
2) **high ratio of industrial output to total output.**
3) **high utilization of existing capital in the economy.**
4) **co-existence of underutilised labour with unexploited national and other resources.**

प्रश्न क्र. 37 : अर्धविकसित अर्थव्यवस्थेची सर्वसाधारण वैशिष्ट्ये ..... आहेत.

1) व्यापारी शेती व उदरनिर्वाह शेतीचे उच्चांकी गुणोत्तर
2) औद्योगिक उत्पादनाचे एकूण उत्पादनाशी उच्च गुणोत्तर
3) अर्थव्यस्थेतील भांडवलाचा पर्याप्त वापर
4) श्रमाचा अपुरा वापर व न वापरलेले नैसर्गिक संसाधने यांचे सहअस्तित्व

Question no. 38 : Which of the following Biosphere reserves is/are included in UNESCO list?

a) Nandadevi b) Nilgiri
c) Sundarban d) Simplipal

1) a, b 2) a, b, c 3) a, b, d 4) all

प्रश्न क्र. 38 : खालीलपैकी कोणते / ती जैव विभाग संक्षेत्रे युनेस्कोच्या यादीमध्ये समाविष्ट आहे / त ?

a) नंदा देवी b) निलगिरी c) सुंदरबन d) सिंम्प्लीपल

1) a, b **2) a,** b, c **3)** a, b, d **4) सर्व**

Question no. 39 : Match the following pairs

Issue	Committee
1) CWG scam	a) Shunglu panel
2) Adarsh Society	b) J. A. Patil Committee
3) Deemed University Status	c) Chaturvedi Committee
4) Antrix - Devas Deed	d) Tondon Committee

प्रश्न क्र. 39 :

मुद्दे	समिती
1) कॉमनवेल्थ गेम घोटाळा	a) शुंगलू पॅनेल
2) आदश सोसायटी	b) जे. ए. पाटील समिती
3) अभिमत विद्यापीठ दर्जा	c) चतुर्वेदी समिती
4) अँट्रिक्स – देवास करार	d) टंडन समिती

1) 1 – a, 2 – b, 3 – d, 4 – c
2) 1 – b, 2 – a, 3 – c, 4 – d
3) 1 – d, 2 – b, 3 – c, 4 – a
4) 1 – c, 2 – a, 3 – d, 4 – b

Question no. 40 : Match the pairs and choose the correct alternative.

Social Activist	Area of work
1) Nilima Mishra	a) Technological innovation
2) Harish Hande	b) Rural Development
3) Dr. Abhay & Rani Bang	c) SEARCH
4) Dr. Prakash and Mandakini Amte	d) Lok Biradari Prakalpa

प्रश्न क्र. 40 : जोड्या जुळवून योग्य पर्यायाची निवड करा.

सामाजिक कार्यकर्ता	कार्यक्षेत्र
1) निलिमा मिश्रा	a) तांत्रिक नवनिर्मिती
2) हरिष हांडे	b) ग्रामीण विकास
3) डॉ. अभय व राणी बंग	c) सर्च
4) डॉ. प्रकाश व मंदाकिनी आमटे	d) लोक बिरादरी प्रकल्प

1) 1 – a, 2 – b, 3 – c, 4 – d
2) 1 – b, 2 – a, 3 – d, 4 – c
3) 1 – b, 2 – a, 3 – c, 4 – d
4) 1 – a, 2 – b, 3 – d, 4 – c

Question no. 41 : Which of the following Tiger Reserves and states is/are correctly matched ?

a) Nameri – Arunachal Pradesh
b) Pakke – Mizoram
c) Dampa – Assam
d) Buxa – West Bengal

1) a, b 2) b, c 3) only c 4) only d

प्रश्न क्र. 41 : खालीलपैकी वाघांसाठी संरक्षित क्षेत्र आणि राज्य यांची जोडी बरोबर आहे.

a) नामेरी – अरुणाचल प्रदेश b) पाकी – मिझोराम
c) डम्पा – आसाम d) बुक्सा – पश्चिम बंगाल

1) a, b 2) b, c 3) फक्त c 4) फक्त d

Question no. 42 : The concept of geocentric arrangement of planets was first challenged by .....

1) Copernicus 2) Galileo
3) Kepler 4) Newton

प्रश्न क्र. 42 : पृथ्वीकेंद्रित ग्रहांच्या रचनेच्या संकल्पनेला सर्वप्रथम ..... ने छेद दिला.

1) कोपर्निकस् 2) गॅलिलिओ 3) केप्लर 4) न्यूटन

Question no. 43 : Find odd man out regarding the space exploration space-crafts sent by humans.

1) Voyager - 1 2) Pioneer - 10
3) Galileo orbiter 4) Path Finder

प्रश्न क्र. 43 : मानवाने इतर ग्रहांवर पाठविलेल्या शोध यानांच्या संदर्भात वेगळा घटक ओळखा.

1) व्हॉयेजर – १ 2) पायोनियर – १०
3) गॅलिलिओ ऑरबाईटर 4) पाथ फाईंडर

Question no. 44 : The United States of America has the following characteristics –
a) Extensive cultivated land holding.
b) Moderate rainfall and cool climate.
c) Fertile soil.
d) Agro-technology development
These characteristics lead to .....

1) intensive agriculture
2) commercial grain farming
3) market gardening
4) dairy farming

प्रश्न क्र. 44 : अमेरिकेची खालील गुणवैशिष्ट्ये आहेत.
a) विस्तृत कृषी भूमी धारकता
b) मध्यम स्वरूपाचे पर्जन्य व थंड हवामान
c) सुपीक जमीन
d) कृषी तंत्रज्ञानाचा विकास
या सर्व वैशिष्ट्यांमुळे ..... घडते.

1) सखोल शेती **2) व्यावसायिक धान्यशेती**
3) मंडई बागायती **4) दुग्धोत्पादन**

Question no. 45 : Which of the following statement/s is/are true ?
a) 3G technology is intended to provide mobile communication with enhanced capabilities for user other than voice.
b) 2G data rates are 270 kbps whereas 3G allows minimum data rate of 2mbps for stationary users.

1) only a **2) only b**
3) both a and b **4) neither a nor b**

प्रश्न क्र. 45 : a) **3G** तंत्रज्ञानाचा उद्देश ग्राहकांना मोबाईल संप्रेषणाच्या आवाजाव्यतिरिक्त इतर सुविधाही उपलब्ध करून देणे हा आहे.
b) स्थिर उपभोक्त्यासाठी 2G चा डाटा रेट 270 kbps आहे तर 3G चा डाटा रेट 2 Mbps आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/त ?

1) फक्त a **2) फक्त b**
3) दोन्ही a व b **4) a व b दोन्ही नाही.**

Question no. 46 : Ganga, Yamuna and Kosi rivers originates in the ranges of Himalaya. It flows through Great Plain of India. Hoogali river has a large alluvium deposits in its bed because .....

1) it flows north to south.
2) it has large river channel.
3) it comes under high rainfall region.
4) it is a distributary.

प्रश्न क्र. 46 : गंगा, यमुना आणि कोसी नद्यांचा उगम हिमालय पर्वत रांगांमध्ये होतो. त्या भारताच्या विस्तृत मैदानी प्रदेशातून वाहतात. हुगळी नदीपात्रात मोठ्या प्रमाणात गाळाच संचयन होते कारण .....

१) ती उत्तरेकडून दक्षिणेकडे वाहते.
२) नदीपात्र रुंद आहे.
३) ही नदी जास्त पर्जन्याच्या प्रदेशात आहे.
४) ही वितरिका आहे.

Question no. 47 : 80-85% part of human brain consists of .....
a) water b) nerve fibres c) lipids d) hormones

1) a and b **2) only a**
3) a and c **4) b and c**

प्रश्न क्र. 47 : मानवी मेंदूचा 80-85% भाग ..... ने व्यापला आहे.
a) पाणी b) मज्जातंतू c) चरबी d) संप्रेरके

1) a आणि b **2) फक्त a** **3) a आणि c** **4) b आणि c**

Question no. 48 : Which of the following items are correct in respect of reserve money ?
a) Currency with the public
b) Cash with banks
c) Post office saving bank deposits
d) Time deposits with the banks

1) a, b and c **2) b, c and d**
3) a and b **4) all**

प्रश्न क्र. 48 : राखीव निधीच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणत्या बाबी बरोबर आहेत?
a) लोकांजवळील चलन b) बँकेतील रोख रक्कम
c) डाक बचतीतोल ठेवो d) बँकेतील मुदत ठेवी

1) a, b आणि c **2) b, c आणि d**
3) a व b **4) सर्व**

Question no. 49 : Which of the following departments under Ministry of Finance deals with budget preparation ?

1) Department of Economic Affairs
2) Department of Revenue
3) Department of Expenditure
4) Department of Disinvestment

प्रश्न क्र. 49 : वित्तमंत्रालयातील खालीलपैकी कोणता विभाग अर्थसंकल्प तयार करतो ?

1) अर्थ विभाग (वित्त विभाग) **2) महसूल विभाग**
3) व्यय विभाग **4) निर्गुंतवणूक विभाग**

Question no. 50 : Janani Suraksha Yojna, a social sector scheme, has which of the following aspects ?
a) It is 100% sponsored by central government.
b) It focuses on the institutional delivery for women belonging to the BPL groups.
c) This scheme deals with lowering Maternal Mortality Rate (MMR) in the BIMARU states only.

1) a and b **2) a and c**
3) a, b and c **4) b and c**

प्रश्न क्र. 50 : जननी सुरक्षा योजना या सामाजिक क्षेत्रातील योजनेसंबंधित कोणते/ती विधान/ने बरोबर आह/त ?
a) ही 100% केंद्रसरकार पुरस्कृत योजना आहे.
b) या योजनेचा केंद्रबिंदू दारिद्र्यरेषेखालील महिलांची प्रसुती केंद्रात प्रसुती होणे हा आहे.
c) ही योजना फक्त बिमारू राज्यातील प्रसूती काळात मातामृत्यू प्रमाण कमी करण्यासाठी आहे.

1) a व b **2) a व c** **3) a, b व c** **4) b व c**

PART – II / भाग – 2

Question no. 51 to 53. Read the following passage carefully and answer the questions that follow.

Expectedly, the university should be able to expose new and aspiring artists to the very best in all the traditions of a particular art form. It can introduce students to a whole range of available knowledge in these subjects and help and inspire them to blaze their own trail. It can provide the basic foundation to hone their artistic sensibilities and give them the base to build a career. In a way, however, it can be argued that not much of art can be taught. An artist or an artiste has to have some amount of innate creativity and passion. This is what enhances the impact of their expression and produces unique and extraordinary art. The stimulus of doing so comes from learning under the acknowledged masters and exponents.

We already have many institutions preparing students in various arts. Noted artists train their disciples to the best of their ability. But a university can offer the quintessential best in the history of an art. It can expose the minds of artist-students to an ever-expanding canvass and guide them to discover their own world in it. So the government will have to be more than careful in choosing the first vice-chancellor and the deans of various faculties. But more importantly, it will be their foremost duty to protect the spark of originality and creativity among the students. The process of education must not become a burden and a confinement. The student must not be lost in the maze of various traditions. The process should be illuminating, enlightening and liberating. It should also be inspiring. It is hoped that the planned university soon becomes a sacred place of learning for the artists of the immediate future.

The state government has decided to set up a university in Pune for the promotion of the visual and the performing arts. It will concentrate on music, dance, drama, painting and sculpture. This is certainly a welcome step. But then artists can't create in a vacuum. They do so by relating to their own experiences. If their experiences are more complex, more multi-dimensional and deep, they get projected more expressively and with greater feeling. Whether the university can achieve something notable in its initial years and whether it is set on the right path for the journey of the arts in the future will depend on the work, the outlook and the passion of these pioneering teachers. They will have to ensure that the essence of all the necessary and important existing tradition is conveyed to the students.

51. According to the author, what is the result of personal, complex, deep and multi-dimensional experiences ?

1) **No creation of a vacuum.**
2) **Enhancement of one's expressions, production of unique and extraordinary art.**
3) **Planned universities becoming sacred places of learning for the artist.**
4) **both 2 and 3.**

52. What is the prime thing that universities will have to do to ensure that they achieve something notable and are on the right path ?

1) **Create more and better students.**
2) **The essence of all the necessary and important existing traditions is conveyed to the students.**
3) **Protect the spark of originality and creativity among the students.**
4) **Provide a basic foundation which the students can bank upon.**

53. According to the author, the decision of the state government to set up a university in Pune for the promotion of the visual and performing arts is .....

1) **a baseless approach.**
2) **a decision that was not necessary.**
3) **an indication of the thinking ability of the state government.**
4) **a welcome step.**

प्रश्न क्र. 51 ते 53 : पुढील परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

अपेक्षेप्रमाणे विद्यापीठांनी नविन व इच्छुक कलाकारांना एका विशिष्ट कला प्रकारच्या सर्वोत्तम परंपरांची ओळख करून देता आली पाहिजे. ते विद्यार्थ्यांना या विषयातील उपलब्ध ज्ञानाची ओळख करून देऊन, त्यांना उत्तेजन देऊन स्वत:ची वाट निर्माण करण्यास मदत करू शकतील. ते विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कलात्मक भावना वाढीस लावण्यासाठी पायाभूत घटक पुरवून त्यांचे भविष्य घडविण्यास मदत करू शकतात. तथापि असा प्रतिवाद केला जातो की कला शिकविता येत नाही. कलाकारामध्ये काही प्रमाणात सृजनशीलता आणि तीव्र इच्छाशक्ती जन्मजातच असली पाहिजे. यामुळे त्यांच्या अभिव्यक्तीचा प्रभाव वाढतो व उच्च दर्जाची आणि असाधारण कला निर्माण होते. असे करण्याची प्रेरणा प्रख्यात शिक्षकांच्या आणि कलेच्या प्रवक्त्यांच्या मार्गदर्शनातून मिळते.

आपल्याकडे विद्यार्थ्यांना विविध कला शिकविणाऱ्या अनेक संस्था पूर्वीपासूनच आहेत. प्रख्यात कलाकार त्यांच्या शिष्यांना त्यांच्या क्षमतेनुसार अतिउच्च दर्जाचे प्रशिक्षण देतात. परंतु विद्यापीठ कलेच्या इतिहासातील सर्वोत्तम शिक्षण देऊ शकते. ते कलाकार – विद्यार्थ्यांना सतत वाढणाऱ्या व्यासपीठाशी ओळख करून देऊन त्यांना त्यांचे विश्व शोधण्यास मार्गदर्शन करू शकतात. त्यामुळे सरकारला कुलगुरू आणि विविध विद्याशाखांचे

अधिष्ठाता निवडताना अतिदक्ष असले पाहिजे. परंतु सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे त्यांचे सर्वप्रथम कर्तव्य हे विद्यार्थ्यांच्या मूळ कलागुणांचे आणि सृजनशीलतेचे संरक्षण करणे हे असावे. शिक्षणाची प्रक्रिया ही बोजड किंवा बंदिस्त बनायला नको. विद्यार्थी हे विविध विद्याशाखांच्या भुलभुलैय्यात हरवून जायला नकोत. ही प्रक्रिया जागृत करणारी, प्रज्वलित करणारी आणि मुक्त करणारी असावी तसेच प्रेरणादायीही असावी. असे नियोजित विद्यापीठ हे लवकरच भावी काळातील कलाकारांसाठी शिकण्याचे पवित्र स्थळ बनावे अशी आशा आहे.

दृक आणि सादरीकरणाच्या कलेचा प्रसार करण्यासाठी राज्य शासनाने पुणे येथे विद्यापीठ निर्माण करावयाचे ठरविले आहे. यात संगीत, नृत्य, नाट्य चित्रकला आणि शिल्पकला यावर भर दिला जाणार आहे हे निश्चितच स्वागतार्ह पाऊल आहे. परंतु कलाकार हे निर्वात पोकळीमध्ये निर्मिती करू शकत नाहीत तर ते स्वत:च्या अनुभव विश्वाचा संबंध लावून कलाकार बनतात. जर त्यांचे अनुभव हे अधिक संकीर्ण, विविधअंगी आणि सखोल असतील तर ते अधिक भावात्मक पद्धती वापरून प्रभावीपणे कला सादर करू शकतील. सुरुवातीच्या काळात अशा विद्यापीठाला लक्षणीय यश मिळेल आणि भविष्यकाळात कलेच्या प्रवासात योग्य मार्गाक्रमण होईल हे सर्वस्वी प्रवर्तक शिक्षकांच्या कार्यावर, दृष्टीकोनावर आणि तीव्र इच्छाशक्तीवर अवलंबून असेल. त्यांना अशी खात्री द्यावी लागेल की अस्तित्वात असणाऱ्या सर्व आवश्यक आणि महत्त्वाच्या विद्याशाखांचा अर्क हा विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचवला जाईल.

प्रश्न क्र. 51 : लेखकाच्या मते वैयक्तिक, क्लिष्ट सखोल आणि विविध अंगी अनुभवाचा काय परिणाम असेल?

1) निर्वात पोकळी निर्माण होणार नाही.

2) एखाद्याच्या अभिव्यक्तीत सुधारणा होईल, असाधारण आणि उच्च दर्जाची कला निर्माण होईल

3) नियोजित विद्यापीठ हे कलाकारांसाठी शिक्षणाची पवित्र केंद्रे बनतील

4) २ व ३ दोन्ही

प्रश्न क्र. 52 : काहीतरी लक्षणीय आणि योग्य मार्गाक्रमण खात्रीपूर्वक साध्य होईल यासाठी विद्यापीठाने करण्याची भूलभूत गोष्ट कोणती आहे?

1) अधिक संख्येने व चांगले विद्यार्थी निर्माण करणे.

2) अस्तित्वात असणारे सर्व आवश्यक व महत्त्वाच्या परंपरांचा अर्क विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचणे.

3) विद्यार्थ्यामधील मूळ कलागुणांचे व सृजनशीलतेचे संरक्षण करणे.

4) विद्यार्थी ज्यावर अवलंबून राहू शकतील अशा प्रकारचा मूलभूत पाया पुरविणे.

प्रश्न क्र. 53 : लेखकाच्या मते राज्य सरकारचा पुणे येथे दृक आणि सादरीकरणाची कला वाढीसाठी विद्यापीठ निर्माण करण्याच्या निर्णय हा ..... आहे.

1) कुठलाही आधार नसलेला दृष्टीकोन

2) गरज नसलेला निर्णय

3) राज्यसरकारच्या वैचारिक क्षमतेचे द्योतक

4) स्वागतार्ह पाऊल

Question no. 54 to 56 : Read the following passage carefully and answer the questions that follow.

Progress in the life depends a good deal on crossing one threshold after another. Some time ago a man watched his little nephew trying to write his name. It was a hard work, a very hard work. The little boy had arrived at an effort threshold. Today, he writes his name with comparative ease. No new threshold confronts him. This is the way with all of us. As soon as we cross one threshold, as soon as we conquer one difficulty, a new difficulty appears, or should appear. Some people make the mistake of steering clear of thresholds. Anything that requires genuine thinking and use of energy, they avoid. They prefer to stay in a rut where they do not meet thresholds. Probably, they have been at their job a number of years. Things are easy for them. They make no effort to seek out new obstacles to overcome. Real progress stops under such circumstances.

Some middle aged and elderly people greatly enrich their lives by continuing to cross thresholds. De Morgan did not start to write novels until he was past sixty. Psychologists have discovered that man can continue to learn throughout his life. And it is undoubtedly better to try and fail than not to try at all. Here one can be placed in the category of the Swiss mountaineer of whom it was said, "He died climbing". When a new difficulty rises to obstruct your path, do not complain. Accept the challenge. determine to cross this threshold as you have crossed numerous other thresholds in your past life.

54. What does progress in life depend upon ?

1) **Good luck**
2) **Overcoming one difficulty after another**
3) **Hard work**
4) **Spirit of service and cooperation**

55. When did De Morgan start to write novels ?

1) **When he was a student.**
2) **When he was sixty years old.**
3) **When he was below sixty.**
4) **When he was above sixty.**

56 What does "he died climbing" signify ?

1) Strove hard till the last moment of life.
2) He climbed the hill and then died.
3) He died before getting at top.
4) He died when he was climbing the hill.

प्रश्न क्र. 54ते 56: पुढील परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

जीवनाचा विकास एकानंतर एक आव्हानांना सामोरे जाण्यावर अवलंबून असतो. एकदा एक माणूस स्वत:चे नाव लिहित बसलेल्या आपल्या लहान भाच्याकडे पहात होता. त्याच्यासाठी नाव लिहिणे फार अवघड होते. त्या लहान मुलाने प्रयत्नांची पराकाष्ठा गाठली होती. आज तो त्याचे नाव तुलनेने सहज लिहू शकतो. त्यात त्याला कोणतेही नवीन आव्हान आढळत नाही. आपल्या सर्वांबाबतही असेच आहे. आपण एका आव्हानाला सामोरे गेलो, एका अडचणीवर विजय मिळविला की एक नवीन अडचण समोर येते किंवा आली पाहिजे. काही लोक आव्हाने टाळण्याची चूक करतात. ज्या कशाला स्वच्छ विचार आणि उर्जेचा वापर करावा लागतो, ते टाळण्याचा प्रयत्न करतात. ते आहे त्या परिस्थितीत राहणे पसंत करतात. जेथे त्यांना नवीन उंबरठे ओलांडावे लागत नाहीत. कदाचित ते त्यांच्या व्यवसायात काही वर्षांपासून असतील त्यामुळे ते त्यांच्यासाठी सोपे असेल. ते नवीन उंबरठे शोधून त्यांच्यावर मात करण्याचा प्रयत्न करत नाहीत. अशा परिस्थितीत खरा विकास थांबतो.

काही मध्यमवयीन आणि वयस्कर लोक सतत आव्हाने स्वीकारून त्यांचे आयुष्य समृद्ध करतात. डी मार्गन यांनी वयाच्या साठीनंतर कादंबरी लिहिण्यास सुरुवात केली. मानसशास्त्रज्ञांनी असा शोध लावला आहे की मनुष्य आयुष्यभर शिकत राहू शकतो आणि नि:संदेह प्रयत्न करून अयशस्वी होणे हे अजिबात प्रयत्न न करण्यापेक्षा केव्हाही चांगलेच. या संदर्भात आपणास एका स्वीस गिर्यारोहकाचे उदाहरण देता येईल ज्याबाबत असे म्हटले गेले. ''तो चढता चढता मृत पावला'' जेव्हा एखादा नवीन अडथळा तुमच्या वाटेत निर्माण होतो तेव्हा तक्रार करू नका. ते आव्हान स्वीकारा. तो अडथळा पार करण्याचा मनाचा ठाम निर्धार करा. कारण गत जीवनामध्ये तुम्ही असे असंख्य उंबरठे पार केले आहेत हे लक्षात असू द्या.

प्रश्न क्र. 54 : जीवनात विकास कशावर अवलंबून असतो?

1) चांगल्या सवयी 2) एकानंतर एक संकटांवर मात करणे
3) कठोर परिश्रम 4) सेवा आणि सहकाराची भावना

प्रश्न क्र. 55 : De Morgan ने केव्हा कादंबरी लेखनास सुरवात केली?

1) तो विद्यार्थी असल्यापासून
2) तो जेव्हा साठ वर्षाचा झाला तेव्हा
3) तो जेव्हा साठ वर्षापेक्षा कमी होता.
4) तो जेव्हा साठ वर्षापेक्षा मोठा होता.

प्रश्न क्र. 56 : 'तो चढताना मेला' हे काय व्यक्त करते?

1) जीवनाच्या शेवटच्या क्षणापर्यंत त्याने पराकाष्ठा केली.
2) तो टेकडी चढला आणि नंतर मेला.
3) शिखरावर पोहचण्यापूर्वी तो मेला.
4) तो टेकडी चढत असताना मेला.

Question no. 57 to 59. Read the following passage carefully and answer the questions that follow.

Ocean water plays an indispensable role in supporting life. The great hydrosphere permits organic existence. The hydrosphere has strange characteristics because water has properties unlike those of any other liquids. One anomaly is that water upon freezing expands by about 9 percent, whereas most liquid contract on cooling. For this reason, ice floats on water bodies instead of sinking to the bottom. If the ice sank, the hydrosphere would soon be frozen solidly, except for a thin layer of surface melt water during summer season. Thus, all aquatic life would be destroyed and the interchange of warm and cold currents, with moderate climate would be notably absent.

Another outstanding characteristic is that the heat capacity of water is the highest among all liquids and solids except ammonia. This characteristic enables the ocean to absorb and store vast quantities of heat, thereby often preventing climactic extremes. In addition, water dissolves more substances than any other liquid. It is this characteristic which helps make oceans a great storehouse for minerals which have been washed down from the continents. In several areas of the world these minerals are being commercially exploited. Solar evaporation of salt is practiced, potash is extracted from the dead sea, magnesium is produced from sea water along the American gulf coast.

57. According to the passage, fish can survive in the ocean because .....

1) they do not need oxygen.
2) ice floats.
3) there are currents in the oceans.
4) water absorbs heat.

58. Which of the following characteristics of water does the author mentions in the passage ?

a) Water expands when it is frozen.
b) Water is a good solvent.
c) Water can absorb heat.

1) a only 2) b only
3) b and c only 4) all of them

59. The main purpose of the passage is .....

1) to describe the properties and uses of water.
2) to illustrate the importance of conserving water.
3) to reveal the extent of earth's ocean mass.
4) to compare water with other liquids.

प्रश्न क्र. 57 ते 59 : पुढील परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

सागराचे पाणी हे जगण्याच्या प्रक्रियेत अपरिहार्य भूमिका बजावत असते. जलावरण हे सेंद्रिय अस्तित्वासाठी महत्त्वाचे असते. जलावरणाची वेगळीच वैशिष्ट्ये असतात कारण पाण्याचे गुणधर्म हे इतर द्रव पदार्थांपेक्षा वेगळेच असतात. त्यातील एक विरोधाभास म्हणजे पाण्याला गोठविल्यास त्याचे आकारमान सुमारे 9 टक्क्यांनी विस्तार पावते. परंतु इतर द्रवपदार्थ गोठविल्यास आकुंचन पावतात. याच कारणामुळे बर्फ हे तळाशी न जाता पृष्ठभागावर तरंगते. जर बर्फ जलाशयाच्या तळाशी गेले तर जलावरण हे घनरूप अवस्थेत रुपांतरीत होईल. फक्त उन्हाळ्यात पृष्ठभागावरील बर्फाचा पातळ थर वितळेल अशा प्रकारे जलचरांचे जीवन नाश पावेल आणि समशीतोष्ण हवामानासहित थंड व उष्ण प्रवाहांची आदलाबदल हे जाणवण्याइतपत संपुष्टात येईल.

आणखी एक उल्लेखनीय वैशिष्ट्य म्हणजे पाण्याची उष्मा धारकता होय जी केवळ अमोनियाचा अपवाद वगळल्यास, इतर सर्व घन व द्रव पदार्थांपेक्षा सर्वात जास्त आहे. या वैशिष्ट्यामुळेच महासागर हे मोठ्या प्रमाणावरील उष्णता शोषून आणि साठवून ठेवू शकतात ज्यामुळे हवामानातले टोकाचे बदल टाळले जातात. या बरोबरीनेच इतर कुठल्याही द्रवपदार्थांपेक्षा पाण्यात जास्त पदार्थ विरघळतात. हेच ते वैशिष्ट्य आहे जे महासागरांना खनिजांचे मोठे भांडार बनविते. हो खनिजे भूप्रदेशाच्या भागातून वाहत महासागरात येतात. जगातल्या बऱ्याच भागात या खनिजांचा व्यावसायिक दृष्टीने वापर होतो. सौरशक्तीने बाष्पीभवन करून मीठ तयार करतात. मृत समुद्रातून पोटॅश वेगळे काढले जाते. अमेरिकेच्या खाडी किनारा प्रदेशात सागराच्या पाण्यापासून मॅग्नेशिअम वेगळे काढले जाते.

प्रश्न क्र. 57 : उताऱ्यानुसार, मासे समुद्रात जिवंत राहू शकतात कारण .....

1) त्यांना ऑक्सिजनची गरज नसते.

2) बर्फ तरंगते.

3) समुद्रात प्रवाह असतात.

4) पाणी उष्णता शोषून घेत.

प्रश्न क्र. 58 : खालीलपैकी पाण्याची कोणती वैशिष्ट्ये लेखकाने उताऱ्यात नमूद केली आहेत ?

a) पाणी गोठल्यावर प्रसरण पावते.

b) पाणी हे चांगले द्रावक आहे.

c) पाणी उष्णता शोषून घेऊ शकते.

1) फक्त A **2) फक्त b**

3) b आणि c **4) वरील सर्व**

प्रश्न क्र. 59 : उताऱ्याचा मुख्य उद्देश ..... आहे.

1) पाण्याचे गुणधर्म आणि उपयोग विशद करणे.

2) पाण्याच्या संवर्धनाचे महत्त्व स्पष्ट करणे.

3) पृथ्वीच्या समुद्राच्या वस्तुमानाची व्याप्ती प्रकट करणे.

4) पाण्याची इतर द्रवांबरोबर तुलना करणे.

Question nos. 60 to 62 : Study the following information and answer the questions given below.

a) P, Q, R, S, T and U are six pictures framed in six different colours viz. red, green, blue, gray, yellow and brown and are arranged from left to right (not necessarily in the same order).

b) The pictures are of dog, cat, eagle, lion, tiger and rhino.

c) The picture of a rhino is in blue colour frame but it is not on S and P, which is of a dog, in the brown frame and is placed at the extreme right.

d) The picture of an eagle is neither on S nor on T and is not in either a green or a yellow frame.

e) Picture R is of a cat in a gray frame and is fifth from right and next to Q having the picture of a tiger.

f) The picture of an eagle is between the picture of a rhino and a tiger in a green frame. Then –

60. At what number is the lion's picture placed from left ?

1) fifth **2) second** **3) first** **4) third**

61. If the photoframes of a cat and a tiger are interchanged, then what will be the colour of the frame of a cat ?

1) Green **2) Gray** **3) Brown** **4) Blue**

62. After the change what will be the alphabet of the picture of a tiger ?

1) Q **2) R** **3) T** **4) U**

प्रश्न क्र. 60 ते 62 : पुढील माहिती अभ्यासा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

a) P, Q, R, S, T आणि U ही सहा चित्रे निरनिराळ्या रंगाच्या चौकटीत फम केलेली आहेत. ते रंग म्हणजे लाल, हिरवा, निळा, राखाडी, पिवळा आणि चॉकलेटी असून ही चित्रे डावीकडून उजवीकडे (त्याच क्रमाने असण्याची आवश्यकता नाही) मांडलेली आहेत.

b) ही चित्रे कुत्रा, मांजर, गरुड, सिंह, वाघ आणि गडा यांची आहेत.

c) गेंड्याचे चित्र निळ्या रंगाच्या फममध्ये आहे पण ते S आणि P वर नाही, P हे कुत्र्याचे चित्र चॉकलेटी फममध्ये आणि सर्वात उजवीकडे आहे.

d) गरुडाचे चित्र ना S वर ना T वर आणि हिरव्या किंवा पिवळ्या फममध्ये नाही.

e) R हे मांजरीचे चित्र असून राखाडी फममध्ये आहे व उजवीकडून पाचवे आहे व Q या वाघाच्या चित्रानंतर आहे.

f) गरुडाचे चित्र गेंडा आणि हिरव्या फममधील वाघाच्या चित्राच्या मध्ये आहे. तर

60. सिंहाचे चित्र डावीकडून कितव्या क्रमांकावर ठेवले आहे?

1) पाचव्या **2) दुसऱ्या** **3) पहिल्या** **4) तिसऱ्या**

61. जर मांजर आणि वाघ यांच्या चित्रांच्या फमस् एकमेकांत बदलल्या तर मांजराच्या चित्राच्या फमचा रंग कोणता असेल ?

1) हिरवा **2) राखाडी** **3) चॉकलेटी** **4) निळा**

62. बदलानंतर वाघाच्या चित्राचे मूळाक्षर कोणते असेल?

1) Q **2) R** **3) T** **4) U**

Question nos. 63 and 64 : There is some relationship between first two terms. The same relationship exists between the last two terms. Find the term amongst the alternatives which best fits at the question marks.

प्रश्न क्र. 63 व 64 : पहिल्या दोन पदात काही संबंध आहे. तसाच संबंध शेवटच्या दोन्ही पदात आहे. पर्यायातून असे पद शोधा जे प्रश्नचिन्हांच्या जागी चपखलपणे बसेल?

63. Architect : Building : : ? : ?

1) Book : Author
2) Tailor : Stitch
3) Producer : Distributor
4) Goldsmith : Ornaments

63. वास्तू शास्त्रज्ञ : इमारत : : ?

1) पुस्तक : लेखक **2) शिंपी : शिवण**
3) निर्माता : वितरक **4) सोनार : अलंकार**

64. AZ : BY : : GT : ?

1) DW **2) HR** **3) HS** **4) RS**

Question no. 65 : Seeta drove her car 4 km to north, then turning to left she drove 5 km further. Then she turned to her right and drove the car for 3 km. Which of the following route will take her back to her starting point ?

A) 3 km east, 7 km south, 2 km east
B) Turn to right and drive for 5 km, again turn to right and drive for 7 km.
C) Turn to left and drive for 5 km, again turn to right and drive for 7 km.

1) Only A **2) Both A and B**
3) Both B and C **4) Both A and C**

प्रश्न क्र. 65 : सीताने तिची मोटार 4 km उत्तरेकडे चालवली. त्यानंतर तिने डावीकडे वळून 5 km पुढे चालवली. नंतर ती तिच्या उजवीकडे वळली आणि तिने 3 km चालविली. तर खालीलपैकी कोणत्या मार्गाने मोटार चालविली असता ती तिच्या आंरभबिंदूपाशी परत येईल ?

A) 3 km पूर्वेस, 7 km दक्षिणेस, 2 km पूर्वेस
B) उजवीकडे वळून 5 km चालवणे व परत उजवीकडे वळून 7 km चालवणे.
C) डावीकडे वळून 5 km चालवणे व परत उजवीकडे वळून 7 km चालविणे.

1) फक्त A **2) A व B दोन्ही**
3) B व C दोन्ही **4) A व C दोन्ही**

Question no. 66 : The average of eight numbers is A. The average of four numbers out of those eight is B and the average of the remaining four numbers is C. Then -

1) 2A = B + C **2) A = B + C**
3) A = 2B + 2C **4) B = C + A**

प्रश्न क्र. 66 : आठ संख्यांची सरासरी A आहे. त्या आठ संख्यांपैकी चार संख्यांची सरासरी B आहे आणि उरलेल्या चार संख्यांची सरासरी C आहे तर –

1) 2A = B + C **2) A = B + C**
3) A = 2B + 2C **4) B = C + A**

Question no. 67 : The ratio of chickens to pigs to horses on a farm is 10 : 2 : 3. If there are total 120 animals on the farm. Then what is the total number of horses on the farm ?

प्रश्न क्र. 67 : एका शेतात कोंबड्या, डुकरे व घोड्यांचे प्रमाण 10 : 2 : 3 आहे. जर त्या शेतावर एकूण 120 पशू असतील तर त्या शेतात एकूण घोड्यांची संख्या किती?

1) 80 **2) 24** **3) 16** **4) 72**

Question no. 68. If m, n, o and p are real numbers, then each of the following expression equals to m(nop) except .....

1) (op)(mn) **2) pomn**
3) (mp)(no) **4) (mn)(no)(op)**

प्रश्न क्र. 68 : जर m, n, o आणि p या वास्तव संख्या असतील, तर खालीलपैकी कोणती राशी m(nop) असणार नाही?

1) (op)(mn) **2) pomn**
3) (mp)(no) **4) (mn)(no)(op)**

Question no. 69 : If $\frac{a}{2b} = \frac{3}{2}$ and $b \neq 0$ then the value of $\frac{2a+b}{a-2b}$ is .....

प्रश्न क्र. 69 : जर $\frac{a}{2b} = \frac{3}{2}$ आणि $b \neq 0$ तर $\frac{2a+b}{a-2b}$ ची किंमत काय ?

1) $\frac{1}{7}$ **2) 7** **3) 7.1** **4) 1**

Question no. 70 : A vendor bought 6 bananas for ₹10/- and sold 4 bananas for ₹10/-. How much percent profit he got from this ?

प्रश्न क्र. 70 : एका विक्रेत्याने ₹10 मध्ये 6 केळी विकत घेतली व ₹10 ला 4 केळी विकली. या व्यवहारातून त्याला किती टक्के फायदा झाला?

1) 33% **2) 25%** **3) 45%** **4) 50%**

Question no. 71. Four different electronic devices make a beep after every 30 minutes, 1 hr., 1 hr. 30 min., 1 hr. 45 min. All devices beeped together at 12 noon. They will again beep together at .....

1) 12 midnight **2) 3 a.m.**
3) 6 a.m. **4) 9 a.m.**

प्रश्न क्र. 71 : चार निरनिराळी इलेक्ट्रॉनिक यंत्रे 30 मिनिटे, 1 तास, 1 तास 30 मिनिटे व 1 तास 45 मिनिटानंतर बीप असा आवाज करतात. सर्व यंत्रानी दुपारी 12 वाजता एकदम बीप असा आवाज केला तर ती यंत्रे परत ..... वाजता एकदम बीप असा आवाज करतील.

1) मध्यरात्री 12 वाजता **2) पहाटे 3 वाजता**

3) सकाळी 6 वाजता **4) सकाळी 9 वाजता**

Question no. 72 : Which letter replaces the question mark ?

प्रश्न क्र. 72 : कोणते अक्षर प्रश्नचिन्हाच्या जागी येईल?

E	M	H
N	O	A
I	?	D

1) N **2) M** **3) H** **4) L**

Question no. 73 : In a figure below, ABCD is a rectangle, AB = 16, BC = 8. P, Q, R, S are mid points of the sides, then what is area of shaded region ?

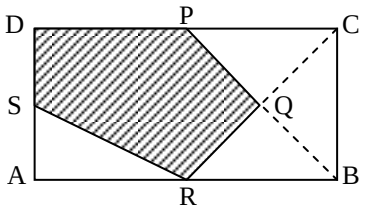

प्रश्न क्र. 73 : वरील आकृतीत ABCD आयत आहे AB = 16, BC = 8. P, Q, R, S बाजूंचे मध्यबिंदू आहेत. तर रेखांकित भागाचे क्षेत्रफळ किती ?

1) 96 **2) 88** **3) 64** **4) 80**

Question no. 74 : 1000 soldiers in Kargil have a provision of food for 30 days. After 6 days 250 soldiers have been transfered to another location. How long will the food last for the remaining soldiers ?

प्रश्न क्र. 74 : कारगिलमध्ये एका छावणीत 1000 जवानांना 30 दिवस पुरेल इतका अन्नाचा साठा आहे. 6 दिवसानंतर 250 जवानांची दुसऱ्या ठिकाणी बदली झाली. तर उरलेल्या जवानांना तो शिधा किती दिवस पुरेल?

1) 30 **2) 34** **3) 38** **4) 32**

Question nos. 75 : Two statements have been given followed by four conclusions. Choose the conclusion that follows from both the statements.

a) All keyboards are Tying Instruments.

b) All Typing Instruments are Ear rings.

1) All Ear rings are Keyboards.

2) No Keyboards are Ear rings.

3) All Keyboards are Ear rings.

4) Both 1 and 3

प्रश्न क्र. 75 : दोन विधाने व त्यानंतर चार अनुमाने दिली आहेत दोन्ही विधानांवरून मिळणारे अनुमान निवडा.

a) सर्व कळफलक टंकलेखनाची साधने आहेत.

b) सर्व टंकलेखनाची साधने कर्णकुंडले आहेत.

1) सर्व कर्णकुंडले कळफलक आहेत.

2) कोणताही कळफलक कर्णकुंडल नाही.

3) सर्व कळफलक कर्णकुंडले आहेत.

4) 1 व 3 दोन्ही

Question no. 76 : In a figure below DE || BC.
If AD = 4, BD = x – 4, AE = x – 3, CE = 3x – 19
$\therefore l(AB) = ?$

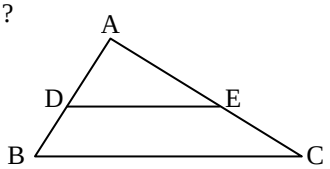

प्रश्न क्र. 76 : वरील आकृतीत DE || BC. जर AD = 4, BD = x – 4, AE = x – 3, CE = 3x – 19 तर $l(AB) = ?$

1) (11, 8) **2) (–8, 11)** **3) (10, 9)** **4) (7, 12)**

Question no. 77 : Anand starts from his residence at a speed of 30 kmph and reaches his office in 90 minutes. In the evening, he took 60 minutes to reach his residence from his office. What was the speed of his return journey ?

1) 30 kmph **2) 50 kmph**
3) 45 kmph **4) 60 kmph**

प्रश्न क्र. 77 : आनंद त्याच्या घरापासून 30 कि.मी प्रतितास वेगाने 90 मिनिटात त्याच्या कार्यालयात पोचतो सायंकाळी त्याच्या घरी पोहोचण्यास त्याला 60 मिनिटे लागतात. तर त्याच्या परतीच्या प्रवासाचा वेग काय असेल?

1) 30 कि.मी. प्रति तास **2) 50 कि.मी. प्रति तास**
3) 45 कि.मी. प्रति तास **4) 60 कि.मी. प्रति तास**

Question nos. 78 to 80 :

The following three questions are based on **a Passage** in English to test the comprehension of English Language and therefore **both the Passage and the questions on it do not have Marathi version.** Read the following passage carefully and answer the questions that follow.

पुढील तीन प्रश्न इंग्रजी भाषेची समज तपासण्यासाठी असल्याने परिच्छेद व त्यावरील प्रश्नांचे मराठी भाषांतर देण्यात आलेले नाही. पुढील परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व त्याखाली दिलेल्या प्रश्नाची योग्य उत्तरे द्या.

Longer and longer seemed the journey. He had decided to cover the entire stretch of the shore near his hut in search of someone who would speed up his life. He had not met any human being throughout his life. He had not pondered upon his reaction on succeeding in his mission. While walking, he suddenly came to a standstill and

questioned himself – Do I need to search for another human being in this manner? He thought about other alternatives for an hour. Then he decided to prepare something in which he could sit and float on water. But he found that making something like that was not simple and he would require to meet someone for it. He started his journey again.

Question no. 78 : Did the main character of the passage find someone ultimately ?

1) Yes **2) No**
3) Can not be determined **4) None of these**

Question no. 79 : Where did the main character of this passage stay?

1) In a hut beside the sea-shore
2) In a concrete house beside the sea-shore
3) In a hut on an island
4) In a concrete buiding on an island

Question no. 80 : Why did he think about how he would react on meeting another human being?

1) As he was a child with no thinking ability
2) It is not given in the passage
3) As he was not a human
4) As he had not met another human being before

Question nos. 81 to 83 :

The following three questions are based on **a Passage** in English to test the comprehension of English Language and therefore **both the Passage and the questions on it do not have Marathi version.** Read the following passage carefully and answer the questions that follow.

पुढील तीन प्रश्न इंग्रजी भाषेची समज तपासण्यासाठी असल्याने परिच्छेद व त्यावरील प्रश्नांचे मराठी भाषांतर देण्यात आलेले नाही. पुढील परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा व त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

The discomfort caused to sports – persons at the district, state, national or international level has not been tapped. If we do so, we will become aware that this is one of the core reasons for the bad performance of our sports–persons in every department. The best way to overcome such problems has to be scrutinized. Methods that are evolved must be tested and finally implemented. This is not an easy task and will require more personnel to be employed. Yet it is certainly not impossible and can lead to the development of good sports teams. The method of employing such persons and keeping a constant check on their performance should be undertaken on an RTI basis. Only then can we be certain of the selection of the best sports – persons for every team at all levels.

Question no. 81 : According to the author, what is the reason for the bad performance of our sports persons at any level?

1) Discomfort caused to them
2) Bad behaviour of the spors staff
3) Bad pay provided for the sports persons including sports staff
4) None of these

Question no. 82 : The discomfort caused to the sports persons ....

1) has not been identified.
2) has not been identified and removed.
3) has been neglected.
4) has been dealt with.

Question no. 83 : Why should RTI be available?

1) It is the right of every Indian.
2) To keep a check on the person appointed.
3) As it is followed by every government department.
4) No reasons stated.

Directions for following 7 questions : Given below are seven questions describing a situation and is followed by four possible responses. Indicate the response you find the most appropriate. Choose only one response for each question. The responses will be evaluated based on the level of appropriateness for the given situation.

Please attempt all the questions. There is no penalty for wrong answers for these seven quetions.

पुढील सात प्रश्नांसाठी सुचना : खाली सात प्रश्न दिले आहेत ज्यात प्रत्येकी एक घटना दिली आहे आणि त्यानंतर चार प्रतिक्रिया दिल्या आहेत. तुमच्या दृष्टीने त्यातील सर्वात योग्य प्रतिक्रिया नोंदवा. प्रत्येक प्रश्नाकरीता एकच पर्याय निवडा. उत्तरांचे मूल्यांकन, दिलेल्या घटने संदर्भात उपयोगितेच्या स्तरावर केले जाईल.

कृपया सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्या. या सात प्रश्नांच्या चुकीच्या उत्तरासाठी कोणताही दंड केला जाणार नाही.

Question no. 84. You have been made responsible to hire boats at a short notice to be used for an area under flood. On seeing the rent mentioned by the boat owners you found that the lowest rent was approximately three times more than the approved rent of the government. You would .....

1) reject the proposal and call for a fresh rent proposal.
2) accept the lowest rent.
3) refer the matter to the government and wait for the decision.
4) threaten the boat owners about a possible cancellation of the license.

प्रश्न क्र. 84 : पूरक्षेत्रात वापरण्यासाठी थोड्याशा पूर्वसूचनेने नावा भाड्याने घेण्याच्या कामाची जबाबदारी तुमच्यावर सोपविली आहे. नावांच्या मालकांनी सांगितलेले भाडे ऐकल्यावर तुमच्या लक्षात आले की न्यूनतम भाडे सरकारने मंजूर केलेल्या दरापेक्षा तिप्पट जास्त आहे तर तम्ही .....

1) प्रस्ताव नामंजूर कराल व नवीन भाडे प्रस्ताव मागवाल.

2) न्यूनतम भाडे स्वीकाराल.

3) सरकारकडे ही बाब सल्ल्यासाठी पाठवाल व निर्णयासाठी वाट पहाल.

4) नावांच्या मालकांना परवाना रद्द करण्याच्या शक्यतेची धमकी द्याल.

Question no. 85. There was a huge fair organized in the outskirts of the town. However, due to a short circuit a fire soon erupts and several people are aflame and badly burnt. Who should be held responsible for the burn injuries that occurred to several people ?

1) **the electrician who obviously did not do a good job.**
2) **the organizers of the fair.**
3) **the ambulances which arrived late.**
4) **the district administration for sanctioning the fair.**

प्रश्न क्र. 85 : एका शहराच्या बाहेर एक मोठी जत्रा आयोजित करण्यात आली होती. परंतु अपूर्ण परिपथामुळे आग उफाळून आली आणि अनेक लोक पेटले व गंभीररित्या भाजले. अनेक लोकांना भाजल्याने झालेल्या जखमांसाठी कोणास जबाबदार धरले पाहिजे ?

1) उघडपणे ज्याने चांगले काम केले नाही असा वीजतंत्री

2) जत्रेचे आयोजक

3) रुग्णवाहिका जी उशीर आली.

4) जत्रेला परवानगी देणारे जिल्हा प्रशासन

Question no. 86. You have taken up a project to create night shelters for homeless people during the winter season. Within a week of establishing the shelters, you have received complaints from the residents of the area about the increase in theft cases with a demand to remove shelters. You would

1) **ask them to lodge a written complaint in the police station.**
2) **assure residents of an enquiry into the matter.**
3) **ask residents to consider the humanitarian effort made.**
4) **continue with the project and ignore their complaint.**

प्रश्न क्र. 86 : हिवाळ्यात बेघर लोकांसाठी रात्री निवारा उभारण्याचा एक प्रकल्प तुम्ही सुरू केला आहे. निवारा उभारल्यानंतर एका आठवड्यात त्या भागातील रहिवाशांकडून चोऱ्यांच्या घटना वाढल्याच्या तक्रारी आल्या आणि 'रात्र निवारा' काढून टाकण्याची मागणी आली तर तुम्ही .....

1) पोलिस स्टेशनमध्ये लेखी तक्रार करावयास सांगाल.

2) रहिवाशांना याबाबत चौकशी करण्याचे आश्वासन द्याल.

3) रहिवाशांना मानवतावादी प्रयत्नांचा विचार करण्यास सांगाल.

4) त्यांच्या तक्रारींकड दुर्लक्ष कराल व प्रकल्प चालूच ठेवाल.

Question no. 87. You come to know that some social miscreants having a political patronage are trying to create a communal tension in the city. As a Police Commissioner of the city your first action would be .....

1) **let them do something then take action.**
2) **take preventive measures and make sure the city is safe.**
3) **take senior's opinion and follow it.**
4) **this is a political issue so don't interfere.**

प्रश्न क्र. 87 : राजकीय आश्रय असलेले काही सामाजिक दुराचारी मंडळी शहरात जातीय तणाव निर्माण करण्याचा प्रयत्न करत आहेत असे तुमच्या लक्षात आले. शहराचे पोलिस आयुक्त म्हणून तुमची पहिली कृती ..... असेल.

1) त्यांनी काही केल्यास नंतर कृती कराल अशी

2) काही प्रतिबंधात्मक उपाय करणारी व शहर सुरक्षित असल्याची खात्री घेणारी

3) वरिष्ठाचे मत घेऊन त्याचे पालन करणारी

4) ही राजकीय बाब असल्याने यात ढवळाढवळ न करण्याची

Question no. 88. You, along with your friend, were chatting in a restaurant over a cup of coffee. Suddenly you heard an intense sound of blast very close by. You .....

1) **jump on your feet and hold your friend tightly.**
2) **look away from the source of noise and start praying for the best.**
3) **start locating the source of noise.**
4) **start shouting for help.**

प्रश्न क्र. 88 : तुम्ही तुमच्या मित्रासोबत एका हॉटेलमध्ये चहा घेत बसला आहात. अचानक तुम्हाला मोठ्या स्फोटाचा आवाज नजीकच ऐकू आला. तर तुम्ही .....

1) उडी मारून तुमच्या मित्राला घट्ट धरून ठेवाल.

2) आवाजाच्या दिशेच्या विरुद्ध बाजूला वळाल आणि परमेश्वराचा धावा कराल.

3) आवाजाच्या दिशेने पाहून त्याविषयी शोध घ्याल.

4) मदतीसाठी आरडाओरडा करण्यास सुरवात कराल.

Question no. 89. A stranger has met with an accident and is loosing blood rapidly. What would you do in such situation ?

1) Look for a phone and call a doctor.
2) Call the police.
3) Try to restrict the flow of his blood.
4) Watch the show with the crowd from the sidelines.

प्रश्न क्र. 89 : एका अनोळखी व्यक्तिला अपघात झाला आहे आणि वेगाने रक्त वहात आहे. तुम्ही अशावेळी काय कराल?

1) दूरध्वनीचा शोध घेऊन डॉक्टरला बोलवाल
2) पोलिसांना बोलवाल
3) त्याच्या रक्त प्रवाहास प्रतिबंध करण्याचा प्रयत्न कराल.
4) गर्दीत बाजूला उभे राहून काय घडतय ते पहात रहाल.

Question no. 90. A colleague in your office asks you for a lift. Its inconvenient for you as you are already late and the drive will take you out of your way. You say, "I'm already late, so I can't take you all the way. If it helps, I will drop you at the bus stop". This response is .....

1) passive **2) assertive**
3) aggressive **4) can't say**

प्रश्न क्र. 90 : तुमच्या कार्यालयातील सहकाऱ्याने तुम्हाला तुमच्या गाडीतून सोडण्याबाबत विचारले ते तुमच्यासाठी गैरसोयीचे आहे, कारण तुम्हाला आधीच उशीर झाला आहे. शिवाय तिकडे जाणे तुमच्या आताच्या मार्गावर नाही. तुम्ही म्हणालात, ''मला आधीच उशीर झाला आहे त्यामुळे मी तुला तिथपर्यंत सोडू शकत नाही. जर तुला मदत होणार असेल तर मी तुला बसस्थानकावर सोडू शकेन.''

हा प्रतिसाद ..... आहे.

1) अनाक्रमक **2) स्वमताग्रही**
3) आक्रमक **4) सांगता येत नाही.**

PAPER ENDS HERE

Space for Rough Work / कच्च्या कामासाठी जागा